

ENTREVISTA AL PROFESSOR NAVARRO

Ignasi Franch,

Periodista del diari Crític

8 de març de 2021

El crack financer de 2008 va evidenciar que la fallida d'una gran entitat financera podia suposar un risc sistèmic en un marc d'interconnexions i economia globalitzada, però l'aposta en diversos països ha estat permetre, ifins i tot afavorir, les fusions al sector. Ho vam veure als Estats Units i ho veiem també a Espanya. Perquè s'ha optat per aquesta solució? Li preocupa?

- Un dels problemes greus que té la democràcia a la majoria dels països a ambdós costats de l'Atlàntic Nord és la relació estreta entre poder financer, poder polític i poder mediàtic. Aquesta és la raó per la qual molts governs accepten polítiques públiques que sistemàticament donen suport als poders financers (banca privada) a costa del bé general. Així ha passat als Estats Units i encara més, aquí a Espanya. Per aquesta raó Espanya és el país en què el sector públic bancari és més petit i el privat és més gran.

Distingiria entre models diferents d'aquesta gestió post-crac de

l'ordenació del sector bancari? Algun país que hagi fet (o deixat de fer) coses d'una manera que vostè creu millor que la duta a terme a Espanya?

- No es tracta de seguir un model específic d'un país sinó de veure què és el que tenim evidència que funciona. Els països nòrdics són, en general, els que tenen menys desigualtats per classe social, per gènere, per territori i tenen unes polítiques públiques més intervencionistes que les que es fan als països del sud d'Europa, que ha estat governat des de la II Guerra Mundial per forces molt dretanes durant les èpoques dictatorials, i que els Estats encara estan influenciats pels lobbies econòmics i financers durant l'època democràtica. Espanya, incloent Catalunya, és un cas clar conegut internacionalment. No és per casualitat que els països que tenen més desigualtats socials, de renda i de propietat, són els països governats per forces conservadores i lliberals, que tenen la democràcia molt limitada, resultat de l'enorme poder dels *lobbies* econòmics i financers sobre les institucions representatives i sobre els mitjans d'informació. Això també explica, per cert, la manca de pluralitat ideològica als mitjans de comunicació. De nou, Espanya i Catalunya en són casos clars.

Economistes com Joseph Stiglitz insisteixen en la necessitat d'aplicar amb fermesa instruments vigents com la llei antimonopolis als Estats Units, per exemple en el sector tecnològic. En l'àmbit espanyol, creu que hi ha un problema de voluntat política, de legislació, d'ambdues coses?... Per començar, les institucions neguen que la concentració del sector bancari sigui problemàtica.

- És obvi que el sector bancari públic ha de ser molt més desenvolupat a Espanya del que ho està. En realitat, hauria de ser un instrument essencial per al desenvolupament, no només econòmic, sinó també social del país. Però això requereix, a més d'una expansió de la banca pública, un comportament financer marcadament diferent de la banca privada. Aquesta última té com a principal objectiu l'optimització dels beneficis financers d'un grup de la societat que, per norma general, és minoritari. Davant d'aquesta banca privada, cal un tipus de banca pública que anteposi el bé comú per davant del bé particular. I és aquí on la banca pública a Espanya és tan limitada. La privada té massa poder, i la pública gairebé no existeix. Veuran vostès que gairebé tots els ministres d'Economia del govern espanyol, tant del PP com del PSOE, han estat economistes molt propers al pensament liberal, promogut sobretot pel capital financer, i no oblidin que la gran part dels mitjans de comunicació estan

molt dependents dels crèdits de la banca i passa el mateix amb la majoria dels partits polítics. Quan vaig escriure, juntament amb dos altres economistes, Juan Torres i Alberto Garzón el llibre "Hay alternativas. Propuestas para crear empleo y bienestar social en España" en el que mostràvem que hi havia alternatives a les polítiques d'austeritat, on teníem un capítol molt crític amb la banca privada, l'editorial propera al diari El País, que anava a publicar-lo, ens va demanar que traguéssim aquell capítol. Quan ens hi vam negar, van trencar l'acord que teníem i no el van publicar. Vam haver de trobar una altra editorial ràpidament. I això passa constantment.

En el cas de la fusió entre Bankia i CaixaBank, hi ha un aspecte afegit: l'Estat tenia una participació majoritària a Bankia, que ara es dilueix dins del'accionariat de l'entitat que en resulta. Va ser una possibilitat real el desplegament d'algun tipus de banca pública? Lamentarem aquesta fusió?

- Sí, hi havia una possibilitat real d'establir una banca pública. En realitat, la banca privada la va salvar el diner públic, i era, per tant, lògic que s'hagués mantingut pública després de canvis substancials en aquella banca. De nou, el problema és el dogma neoliberal que encara està molt estès als equips econòmics dels partits governants, tant a Espanya,

incloent Catalunya. Va ser un gran error.

La gestió de la crisi del 2008 en endavant ja va suposar una concentració intrínseca del sector: absorcions com la de la CAM, etcètera. Però molts anys després d'aquesta crisi que suposadament havíem superat, estem veient fusions i absorcions importantíssimes: Popular, Banc Sabadell, Bankia... Creu que s'han d'entendre encara com a moviments hereus del crack de 2008 i dels consegüents canvis de criteris del Banc Central Europeu, o provenen d'altres dinàmiques?...

- És inevitable que en la situació actual hi hagi una concentració del capital financer que ens porta a una situació on un número molt limitat d'entitats controlin el sector. El Banc d'Espanya i les seves polítiques contribueixen a aquesta situació.

Com valoraria ara mateix l'estat del sector bancari a l'Estat en termes de concentració, en sí mateix i en relació amb altres països de l'entorn?

- Com ja li he dit, no hi ha un altre país amb un sector bancari públic tan petit com l'espanyol, i això no és bo per al país. Les petites i mitjanes empreses, que són la majoria a

Espanya, tenen grans dificultats per aconseguir crèdits, i la relació entre sector financer i sector immobiliari és molt estreta i perjudica el ciutadà, que està bastant desprotegit. I, per desgràcia, el sistema jurídic del país té la tendència sempre de beneficiar el propietari de capital, tant immobiliari com financer, deixant el ciutadà normal i corrent molt desprotegit.

Perquè seria més saludable per als ciutadans, per a la societat, reduir aquesta concentració enorme en què cinc entitats acumulen el 70% dels actius del sector? La situació afecta la capacitat de legisladors i reguladors per incidir en el pes creixent del sector financer en l'economia?

- És important subratllar, una vegada més, que un dels pitjors elements del gran poder de la banca privada a Espanya és el seu excessiu poder sobre les institucions del món polític, mediàtic i fins i tot acadèmic. I el Banc d'Espanya és un dels màxims promotors del neoliberalisme i els seus dogmes, responsables de les polítiques d'austeritat i les grans retallades que hi ha hagut en el poc finançat Estat del Benestar. Espanya i Catalunya tenen una de les despeses públiques socials més baixes de l'Europa Occidental. Els dèficits de recursos a la sanitat i educació públiques són molt

accentuats, com ha quedat clar durant la pandèmia. I això ha estat resultat de les polítiques neoliberals aplicades durant la Gran Recessió que seguien el dogma de minimitzar el dèficit públic i retallar la despesa pública. Aquestes polítiques neoliberals han beneficiat un grup molt minoritari de la població, a costa del benestar i qualitat de vida de la majoria de la ciutadania. Els països nòrdics tenen una despesa pública molt més gran i, en canvi, tenen economies molt exitoses i més competitives, com fins i tot reconeix el Fòrum ultraliberal de Davos. Altres polítiques neoliberals com les reformes laborals regressives que han reduït molt la capacitat adquisitiva de les classes populars, també han estat conseqüència de la influència d'aquest pensament promogut pel capital financer i el seu instrument, el Banc d'Espanya.

Quina opinió té de la banca ètica? Creu que té alguna cosa a oferir en termes de seguretat del sistema financer o de maneres de relacionar-se amb l'economia real?

- La solució és un canvi molt substancial de les polítiques de l'Estat, tant central com autonòmic, la qual cosa passa per un canvi molt marcat dels equips econòmics d'aquests governs. I això no passarà a no ser que hi hagi una mobilització generalitzada exigint canvis. Ara podria passar

perquè hi ha un enuig general per la gran crisi social i econòmica que existeix, i la gent vol canvis més substancials dels que consideren els governs i els poders financers i mediàtics del país.